

Predmet: Analiza poslovanja

Načela bilansiranja

---

mr Selma Demirović

e-mail kontakt: selma987@t-com.me

Konsultacije: srijeda 10:00h-12:00h

Kabinet 415/IV sprat

Načela bilansiranja

- Načela bilansiranja su pravila kojih se treba pridržavati prilikom utvrđivanja vrijednosti bilansnih pozicija (procijenjivanja).
- Nastala su kao rezultat računovodstvene teorije, odnosno teorije bilansa, kao i zakonske i računovodstvene prakse.
- Treba da obezbijede određeni nivo kvaliteta finansijskih izvještaja. (pouzdanost i relevantnost, odnosno uporedivost, blagovremenost, provjerljivost i razumljivost).
- Obezbeđuju **formalnu** i **materijalnu** ispravnost sadržaja finansijskih izvještaja.

Načela bilansiranja

Ko kreira načela bilansiranja?

- IFAC – Međunarodna federacija računovođa;
- IASB – Međunarodni odbor za standarde fin. izvještavanja;
- IOSCO – Međunarodna organizacija KHOV;
- EU

Govorimo o sledećim načelima:

- 1) Načelo stalnosti;
- 2) Načelo zaštite povjerilaca;
- 3) Načelo uzročnosti;
- 4) Načelo opreznosti;
- 5) Načelo finansijske pažnje;
- 6) Načelo istinitosti;
- 7) Načelo jasnosti;
- 8) Načelo povezanosti bilansa.

Načelo stalnosti

Odnosi se na neograničen vijek postojanja preduzeća, tj. da se preduzeće ne osniva sa ciljem da postoji ograničen vremenski period, već je njegov vijek trajanja nepoznat.

Zbog neograničenog vijeka postojanja, a radi povremenog praćenja stanja imovine i uspješnosti poslovanja preduzeća neophodno je sastavljanje finansijskih izvještaja (makar jednom godišnje).

Zahtijeva primjenu **NABAVNE VRIJEDNOSTI** kod priznavanja pozicija BS.

Načelo zaštite povjerilaca

U skladu sa imovinskim bilansom, tj. statičkim shvatanjem bilansa, kada se na osnovu bilansa treba utvrditi pokriće obaveza imovinom, odnosno odrediti visina garantne supstance za povjerioce (sopstveni kapital).

U skladu sa ovim shvatanjem, latentne rezerve i skriveni gubici nisu imanentni bilansu, pa se može desiti da finansijski rezultat bude precijenjen, i usmjeren ka potrošnji, što će uticati na smanjenje garantne supstance u budućem periodu. Zato ni dinamičko shvatanje bilansa nije strano ovom načelu, jer se u krajnjem žele zaštititi povjerioci.

Načelo uzročnosti

Vremensko i kvantitativno nepodudaranje tokova rentabiliteta (prihoda i rashoda) i tokova novca (uplata i isplata).

Ostvaruje se na tri nivoa:

- a) Korelacija prihoda i rashoda (naplaćena ili fakturisana realizacija);
- b) Svi troškovi su ukalkulisani u pravog nosioca troškova;
- c) U nabavnu cijenu se uključuju svi ZTN.

Načelo opreznosti

Rashodi se precijenjuju, a prihodi potcijenjuju što utiče na manji finansijski rezultat i stvaranje latentnih rezervi. U skladu je sa dinamičkim shvatanjem bilansa. U suprotnosti se sa načelom istinitosti, ali mu je nadređeno.

Ostvaruje se kroz:

- a) *Načelo realizacije;*
- b) *Načelo impariteta;*
- c) *Načelo najniže vrijednosti;*
- d) *Načelo dnevne vrijednosti;*
- e) *Načelo najviše vrijednosti;*

Načelo opreznosti

Načelo realizacije:

- Dobici i gubici se priznaju samo ukoliko su tržišno realizovani!

Načelo impariteta:

- Gubitak treba priznati iako nije tržišno realizovan!
(dopuna načela realizacije).

Načelo najniže vrijednosti:

- Imovinski elementi bilansa se priznaju po nabavnoj cijeni, odnosno cijeni koštanja ukoliko je niža od tržišne vrijednosti.
- Ne odnosi se na dugoročna ulaganja, tj. osnovna sredstva (nabavna vrijednost);
- Odnosi se na zalihe i potraživanja!

Načelo dnevne vrijednosti:

- Nema primjenu, osim u okviru načela najniže vrijednosti;

Načelo najviše vrijednosti:

- Odnosi se na obaveze koje se bilansiraju najmanje po nominalnoj vrijednosti, ali se ta vrijednost može povećati po različitim osnovama;

Načelo finansijske pažnje

Primjenom načela opreznosti, rezultat se procjenjuje oprezno naniže i stvaraju se latentne rezerve, koje smanjuju rizik od budućih negativnih rezultata.

Potcjenjivanje aktive i precjenjivanje obaveza olakšava finansiranje, jer je potrebno manje obaveza za finansiranje potcjenjene aktive.

Načelo istinitosti

U skladu sa statičkim shvatanjem – bilans ne sadrži niti latentne rezerve niti skrivene gubitke. U suprotnosti sa načelom opreznosti

Relativna istinitost – ukoliko postoje objektivne okolnosti da će se u budućnosti realizovati aktivnosti koje će smanjiti finansijski rezultat, dozvoljena je primjena načela opreznosti.

Načelo jasnosti

Bilans treba da bude razumljiv, adekvatno raščlanjen i nisu dozvoljena prebijanja na pozicijama aktive i pasive, odnosno prihoda i rashoda.

Bilans ne smije biti previše sažet, niti previše raščlanjen jer to narušava jasnost.

Načelo povezanosti bilansa

U skladu sa dinamičkom teorijom – uporedivost bilansa. Važan je trend garantne supstance.

Realizuje se kroz:

- a) *Načelo identiteta bilansa;*
- b) *Načelo kontinuiteta bilansa;*
- c) *Načelo podudarnosti bilansa;*

Načelo povezanosti bilansa

Načelo identiteta bilansa:

- Početni bilans novog obračunskog perioda mora biti jednak zaključnom bilansu prethodnog obračunskog perioda.

Načelo kontinuiteta bilansa:

Formalni kontinuitet: poredak pozicija uvijek isti, kao i nazivi pozicija – neophodno radi upoređivanja.

Materijalni kontinuitet: način vrednovanja pozicija uvijek isti – neophodno radi upoređivanja (ukoliko se promjene metode, neophodno navesti u napomenama i izraziti finansijski efekat promjene).

Načelo podudarnosti bilansa:

Zbir periodičnih finansijskih rezultata = totalni rezultat (SK na kraju – SK na početku);

Do jednakosti neće doći:

- *Ukoliko se procjena pozicija vršila primjenom načela opreznosti, i latentne rezerve, tj. skriveni gubici se nisu manifestovale u zaključnom bilansu prije likvidacije.*
- *Ako se vršila raspodjela neto dobitka za potrošnju (neće postojati jednakost);*
- *U uslovima inflacije.*

Primjer – načelo opreznosti:

Pozicije bilansa stanja na dan bilansiranja su:

Gotovina 30.000€, Devizna sredstva 2.000 € (2.000£), Materijal 50.000€ (10.000 kg materijala A), Gotovi proizvodi 40.000€ (2.000 komada A po CK od 8 €/kom i 8.000 komada B po 3 €/kom), Dobavljači 20.000€, Ino-dobavljači 5.000 € (3.000 CHF), Oprema 50.000 €, IV opreme 5.000 €, Kupci 6.000 €, Ino-kupci 8.000 € (4.000\$), Dugoročni krediti u zemlji 20.000 €, Dugoročni krediti u inostranstvu 40.000 € (40.000£), Osnovni kapital ?

Sastaviti Bilans stanja primjenom principa sigurnosti.

Princip sigurnosti:

Aktiva	Bilans stanja		Pasiva
Stalna imovina:	45.000	Sopstveni kapital:	96.000
Oprema	50.000	Osnovni kapital	96.000
IV opreme	(5.000)		
Obrtna imovina:	136.000	Obaveze	85.000
Materijal	50.000	Dugoročni krediti u ino.	40.000
Gotovi proizvodi	40.000	Dugoročni krediti	20.000
Ino-kupci	8.000	Dobavljači	20.000
Kupci	6.000	Ino-dobavljači	5.000
Devizna sredstva	2.000		
Gotovina	30.000		
Ukupna aktiva:	181.000	Ukupna pasiva:	181.000

Primjer – načelo opreznosti:

Na kraju godine:

Kursevi inostranih valuta su: 1£: 0,8 €; 1CHF:1 €; 1\$:0,9 €.

Tržišna cijena materijala je 4,5 €/kg;

Prodajna cijena proizvoda A je 9 €/kg, a proizvoda B 2 €/kg;

Tržišna vrijednost osnovnih sredstava je 42.000 €;

Očekuje se da kupca koji nam duguje 2.000 nećemo naplatiti 20% potraživanja, i da ćemo kupcu koji nam duguje 1.000 obračunati zateznu kamatu od 10%, jer neće na vrijeme izmiriti obaveze. Dobavljačima kojima dugujemo 10.000 €, vjerovatno nećemo na vrijeme izmiriti obaveze, pa se očekuje obračunavanje zatezne kamate od 11%.

Sastaviti bilans stanja u skladu sa načelom opreznosti!

Primjer načelo opreznosti:

Pozicija	Stara vr.	Nova vr.	Rashod
Oprema	45.000	42.000	-
Materijal	50.000	10.000 x 4,5 = 45.000	5.000
Gotovi proizvodi A	2.000 x 8 = 16.000	2.000 x 9 = 18.000	-
Gotovi proizvodi B	8.000 x 3 =24.000	8.000 x 2 = 16.000	8.000
Ino-kupci	8.000 (4.000\$)	4.000 \$ x 0,9 €//\$ = 3.600	4.400
Kupci	6.000	2.000 x 20% = 400 Nova: 5.600	400
Devizna sredstva	2.000 (2.000€)	2.000€ x 0,8€/€ = 1.600	400
Gotovina	30.000	30.000	-

Primjer načelo opreznosti:

Pozicija	Stara vr.	Nova vr.	Rashod
Osnovni kap.	96.000	96.000	-
Dug. krediti u inostranstvu	40.000€ (40.000€)	40.000€ x 0,8 €/€ = 36.000 €	-
Dugoročni krediti	20.000	20.000	-
Dobavljači	20.000	10.000 x 11% = 1.100 21.100	1.100
Ino-dobavljači	5.000 (3.000CHF)	3.000 CHF x 1 €/CHF = 3.000	-
Ukupni rashodi:			19.300

Primjer načelo opreznosti:

Sastaviti bilans stanja u skladu sa načelom opreznosti!

Aktiva	Bilans stanja		Pasiva
Stalna imovina:	45.000	Sopstveni kapital:	76.700
Oprema	50.000	Osnovni kapital	96.000
IV opreme	(5.000)	Gubitak	(19.300)
Obrtna imovina:	117.800	Obaveze	86.100
Materijal	45.000	Dugoročni krediti u ino.	40.000
Gotovi proizvodi	32.000	Dugoročni krediti	20.000
Ino-kupci	3.600	Dobavljači	21.100
Kupci	5.600	Ino-dobavljači	5.000
Devizna sredstva	1.600		
Gotovina	30.000		
Ukupna aktiva:	162.800	Ukupna pasiva:	162.800

Primjer 2: Načelo opreznosti i načelo istinitosti

Dat je sljedeći bilans stanja:

Bilans stanja na dan 10.01.2012.			
Aktiva		Pasiva	
Stalna sredstva	20,000	Kapital	23,000
Zemljište	20,000	Osnovni kapital	23,000
Obrtna imovina	18,000	Obaveze	15,000
Gotovi proizvodi (1.000kg x 10)	10,000	Dugoročni krediti u ino	10,000
Kupci	5,000		(5000€)
Devizni račun	1,000	Dobavljači	5,000
Gotovina	2,000		
Ukupna aktiva	38,000	Ukupna pasiva	38,000

Primjer 1: Načelo opreznosti i načelo istinitosti

Na osnovu sljedećih informacija, sastavite bilans stanja na dan 31.01.2012. godine:

- Primjenom načela opreznosti;
- Kada su latentne rezerve i skriveni gubici objektivirani.

Tržišna vrijednost **zemljišta** je **22.000€**.

Tržišna cijena 1 komada **gotovih proizvoda** je **9 €/kg**.

Očekujemo da ćemo **kupcima** zaračunati zateznu kamatu od **1.000 €**.

Očekujemo da će nam **dobavljači** otpisati **10% duga**.

Kursevi stranih valuta su: **1\$:1,5 €** i **1£:2,2€**.

Ukoliko primjenjujemo načelo opreznosti, aktivu (obrtnu imovinu) priznajemo po nižoj vrijednosti – poredimo staru (NV ili CK) sa novom (tržišnom) vrijednosti i uzimamo u obzir NIŽU, dok kod pasive (obaveza) vršimo priznavanje po VIŠOJ vrijednosti.

Kod objektiviranja latentnih rezervi i skrivenih gubitaka (načelo istinitosti) uzimamo sve nove vrijednosti.

Datum: 12.03.2012.

a) Načelo opreznosti:

Pozicija	Stara vrijednost	Nova vrijednost	Rashod
Zemljište	20.000	22.000	-
Gotovi proizvodi	10.000	1.000 kom x 9€/kom = 9.000	1.000
Kupci	5.000	5.000 + 1.000 (zatezna kamata) = 6.000	-
Devizni račun	1.000 (1.000\$)	1.000\$ x 1,5€/€ = 1.500€	-
Gotovina	2.000	2.000	-
Osnovni kapital	23.000	23.000	-
Dugoročni kredit u ino.	10.000€ (5.000£)	5.000£ x 2,2€/£ = 11.000€	1.000
Dobavljači	5.000	Otpisano: 5.000 x 10% = 500 Novi dug: 5.000 – 500 = 4.500	-
Ukupni rashodi:			2.000

a) Načelo opreznosti:

Bilans stanja na dan 10.01.2012.

Aktiva		Pasiva	
Stalna sredstva	20,000	Kapital	21,000
Zemljište	20,000	Osnovni kapital	23,000
		Gubitak	(2,000)
Obrtna imovina	17,000	Obaveze	16,000
Gotovi proizvodi (1.000kg x 10)	9,000	Dugoročni krediti u ino	11,000
Kupci	5,000		(5000€)
Devizni račun	1,000	Dobavljači	5,000
Gotovina	2,000		
Ukupna aktiva	37,000	Ukupna pasiva	37,000

Vježbe 6

b) Načelo istinitosti

pozicija	Stara vrijednost	Nova vrijednost	Rashod	Prihod
Zemljište	20.000	22.000	-	2.000
Gotovi proizvodi	10.000	1.000 kom x 9€/kom = 9.000	1.000	-
Kupci	5.000	5.000 + 1.000 (zatezna kamata) = 6.000	-	1.000
Devizni račun	1.000 (1.000\$)	1.000\$ x 1,5€/€ = 1.500€	-	500
Gotovina	2.000	2.000	-	-
Osnovni kapital	23.000	23.000	-	-
Dugoročni kredit u ino.	10.000€ (5.000£)	5.000£ x 2,2€/£ = 11.000€	1.000	-
Dobavljači	5.000	Otpisano: 5.000 x 10% = 500 Novi dug: 4.500	-	500
Ukupno:			2.000	5.000
		DOBITAK		2.000

b) Načelo istinitosti:

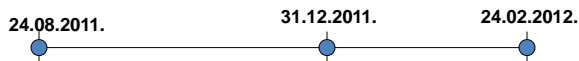
Bilans stanja na dan 10.01.2012.

Aktiva		Pasiva	
Stalna sredstva	22,000	Kapital	25,000
Zemljište	22,000	Osnovni kapital	23,000
		Dobitak	2,000
Obrtna imovina	18,500	Obaveze	15,500
Gotovi proizvodi (1.000kg x 10)	9,000	Dugoročni krediti u ino	11,000
Kupci	6,000		(5000€)
Devizni račun	1,500	Dobavljači	4,500
Gotovina	2,000		
Ukupna aktiva	40,500	Ukupna pasiva	40,500

Primjer 3: Načelo opreznosti

Na dan 24.08.2011. godine preduzeće je uzelo inostrani kredit u vrijednosti od 40.000\$, kada je devizni kurs bio 1\$:1,25€. Kredit je dospio na plaćanje 24.02.2012. godine, kada je kurs bio 1\$:1€. Na dan bilansiranja 31.12.2011. godine devizni kurs je 1\$:0,8€. Po kojoj vrijednosti je bilansiran kredit na kraju 2011. godine:

- Primjenom načela opreznosti;
- Primjenom načela uzročnosti.

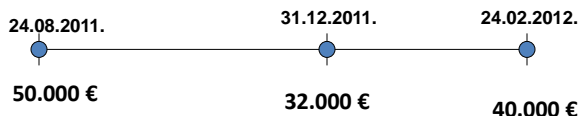
24.08.2011. ----- **1\$:1,25€**
 $40.000 \$ \times 1,25 \text{ €}/\$ = 50.000 \text{ €}$

31.12.2010. ----- **1\$:0,8€**
 $40.000 \$ \times 0,8 \text{ €}/\$ = 32.000 \text{ €}$

Primjer 2: Načelo opreznosti

24.02.2011. ----- 1\$:0,8 €.

40.000\$ = 40.000 €

Načelo opreznosti: Na 31.12.2011. obavezu evidentiramo po višoj vrijednosti (poredimo vrijednost na 24.08. i 31.12.), pa ostaje vrijednost od **50.000**.

Načelo istinitosti: Na 31.12.2011. obavezu evidentiramo po tekućoj vrijednosti od **32.000** eura, pa je ostvaren prihod (finansijski prihod) od 18.000 eura u tom momentu.

Primjer 4: Načelo povezanosti bilansa – podudarnost bilansa

Preduzeće je osnovavno 01.01.2009. godine, kada je **osnivački kapital iznosio 100.000€**.

- U toku 2009. godine preduzeće je ostvarilo **Neto dobitak u iznosu od 30.000€**. Za 2009. godinu je **isplaćena dividenda u iznosu od 10.000€**.
- U toku 2010. godine je **procesom revalorizacije povećan sopstveni kapital za 4.000€**, dok je ostvaren **Neto dobitak u iznosu od 20.000€**. Dividende nisu isplaćene.
- U 2011. godini je ostvaren **Neto dobitak u iznosu od 30.000€**. Isplaćene su **dividende u iznosu od 15.000€**. Preduzeće **ne namjerava** više da posluje.

Izračunajte vrijednost totalnog rezultata na kraju 2011. godine, kao i zbir pojedinačnih periodičnih rezultata.

01.01.2009: $SK_0 = 100.000$

31.01.2009: $SK_1 = SK_0 + 30.000 - 10.000 = 100.000 + 20.000 = 120.000$

31.01.2010: $SK_2 = SK_1 + 4.000 + 20.000 = 120.000 + 4.000 + 20.000 = 144.000$

31.01.2011: $SK_3 = SK_2 + 30.000 - 15.000 = 144.000 + 15.000 = 159.000$

TOTALNI REZULTAT = $SK_3 - SK_0 = 159.000 - 100.000 = 59.000$

ZBIR PERIODIČNIH REZULTATA = $30.000 + 20.000 + 30.000 = 80.000$